

Τὸ Συμβούλιο τῆς Εὐρώπης καὶ τὸ Γυναικεῖο Κίνημα

τῆς Ἰωάννας Μαγγανάρα
Κοινωνιολόγου

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

*Στόχοι, δομὴ καὶ λειτουργία τῶν
μηχανισμῶν γιὰ τὴν προώθηση τῆς
ισότητος γυναικῶν καὶ ἀντρῶν
στὴν Εὐρώπη*

I. Τελευταία, ἡ Ἐπιτροπὴ γιὰ τὴν προώθηση τῆς ἰσότητος μεταξύ γυναικῶν καὶ ἀντρῶν τοῦ Συμβουλίου τῆς Εὐρώπης ἀποφάσισε νὰ ἐκπονήσῃ μίαν μελέτη προκειμένου νὰ καταλήξῃ σὲ μίαν τυπολογία τῶν μηχανισμῶν (ὀργάνων) πού λειτουργοῦν στὴν Εὐρώπη γιὰ τὴν προώθηση τῆς ἰσότητος τῶν φύλων.

Τέτοιοι μηχανισμοὶ ὑφίστανται σὲ ὅλες τὶς Εὐρωπαϊκὲς χώρες ἐκτός ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα, Ἰταλία, Τουρκία, Μάλτα καὶ Λίχτενστάιν.

Σκοπὸς τῆς μελέτης αὐτῆς θὰ εἶναι ἐπίσης νὰ διαπιστώσῃ ποιοὶ παράγοντες ἐπιδροῦν στὴ διαμόρφωση τῶν μηχανισμῶν καὶ ποιά ἐμπόδια συναντοῦν στὴ λειτουργία τους.

Στόχοι τῶν μηχανισμῶν αὐτῶν στίς περισσότερες χώρες εἶναι ἡ ἐξάλειψη τῶν διακρίσεων κατὰ τῶν γυναικῶν σὲ ὅλους τοὺς τομεῖς, ἡ διασφάλιση τῆς ἰσοροπίας μεταξύ τῆς ἐπαγγελματικῆς καὶ οἰκογενειακῆς ζωῆς τῶν ἐργαζομένων γυναικῶν, ἡ ἀλλαγὴ νοοτροπίας σχετικὰ μὲ τὰ στερεότυπα τῶν γυναικείων καὶ ἀντρικῶν ρόλων, ἡ ἐκπόνηση μελετῶν σχετικὰ μὲ τὴ θέση πού κατέχει σήμερα ἡ γυναίκα στὴν οικονομικὴ καὶ κοινωνικὴ ζωὴ, ἡ ἐνημέρωση τοῦ κοινοῦ γιὰ τὰ προβλήματα πού ἀντιμετωπίζει ἡ γυναίκα στὴ σημερινὴ κοινωνία, ἡ ἐπεξεργασία προγραμμάτων καὶ ὁ συντονισμὸς τῆς πολιτικῆς τῶν διαφόρων κρατικῶν φορέων γιὰ τὴν προώθηση τῆς ἰσοτιμίας τῶν γυναικῶν καὶ τέλος ἡ συνεργασία μὲ τοὺς διεθνεῖς ὀργανισμοὺς γιὰ τὴν ἐναρμόνιση τῆς πολιτικῆς πού ἀκολουθεῖται στὸ ἐσωτερικὸ μὲ μέτρα καὶ ἀποφάσεις πού υἱοθετοῦνται σὲ διεθνή Forα.

Ἰπογραμμίζεται ἐπίσης ὅτι βασικὸ στόχο τῶν ἀνωτέρω μηχανισμῶν σὲ ὅλες τὶς χώρες ἀποτελεῖ ἡ διασφάλιση τῆς ἰσότητος ὡς πρὸς τὴ νομικὴ θέση τῶν γυναικῶν.

Οἱ μηχανισμοὶ γιὰ τὴν προώθηση τῶν θεμάτων τῶν

γυναικῶν ἐμφανίζονται μὲ διαφορετικὴ μορφή σὲ κάθε χώρα. Θὰ ἀναφερθοῦμε ἐνδεικτικὰ καὶ περιληπτικὰ στὴ λειτουργία τῶν μηχανισμῶν αὐτῶν σὲ τρεῖς χώρες: Πορτογαλία, Ἀγγλία, Ὁλλανδία.

Στὴν Πορτογαλία ὑφίσταται μίαν ἐπιτροπὴ γιὰ τὴ θέση τῶν γυναικῶν πού εἶναι κυβερνητικὴ ὑπηρεσία καὶ ἐξαρτᾶται ἀπ' εὐθείας ἀπὸ τὸν Πρωθυπουργό. Μέλη τῆς εἶναι ἐμπειρογνώμονες καὶ κρατικοὶ λειτουργοί. Ἡ ἐπιτροπὴ αὐτὴ ἐπιτελεῖ ἔργο ἀφενὸς συντονιστικὸ στὸς τομεῖς τῆς ἔρευνας, τεκμηρίωσης, πληροφόρησης, περιφερειακῆς δράσης καὶ διεθνῶν σχέσεων καὶ ἀφετέρου συμβουλευτικὸ, σὲ κρατικὸ ἐπίπεδο καὶ σὲ ἐπίπεδο κυβερνητικῶν ὀργανώσεων.

Στὴν Πορτογαλία ὑπάρχει ἐπίσης μίαν ἐπιτροπὴ ἰσότητος στὴν ἐργασία, ἡ ὁποία ἰδρύθηκε μὲ νομοθετικὸ διάταγμα τὸ 1979 καὶ ἡ ὁποία εἶναι τριμερῆς. Ἀποτελεῖται δηλαδὴ ἀπὸ 5 κρατικὸς ἀντιπροσώπους (3 ἀπὸ τὸ Ὑπουργεῖο Ἐργασίας, ἓνας ἀπὸ τοὺς ὁποίους εἶναι Πρόεδρος, καὶ δύο ἀπὸ τὴν ἐπιτροπὴ θέσης τῶν γυναικῶν) 3 ἀντιπροσώπους ἐργατικῶν ἐνώσεων καὶ 3 ἀντιπροσώπους τῶν ἐργοδοτῶν.

Στίς ἀρχές τοῦ 1980 δημιουργήθηκε στὴν Πορτογαλία καὶ μίαν διακοινοβουλευτικὴ ἐπιτροπὴ γιὰ τὴν κατάσταση τῶν γυναικῶν.

Στὴν Ἀγγλία ὑπάρχει ἡ Ἐθνικὴ Ἐπιτροπὴ Γυναικῶν ἡ ὁποία δημιουργήθηκε τὸ 1969. Ἡ Ἐπιτροπὴ αὐτὴ χρηματοδοτεῖται, ἀλλὰ δὲν ἐλέγχεται ἀπὸ τὴν Κυβέρνηση καὶ ἀποτελεῖται ἀπὸ ἀντιπροσώπους ὀργανώσεων μὲ ὑψηλὴ συμμετοχὴ γυναικῶν, ὅπως γυναικεῖα τμήματα πολιτικῶν κομμάτων, ἐργατικὲς ἐνώσεις, ἐκκλησίες, ἐπαγγελματικὲς ὀργανώσεις, ἐθελοντικὲς ὀργανώσεις. Οἱ ὄροι ἀναφορᾶς βᾶσει τῶν ὁποίων λειτουργεῖ ἡ ἀνωτέρω Ἐπιτροπὴ εἶναι νὰ δίνεται τὸ ἀπαραίτητο βᾶρος στὴ γνώμη τῶν γυναικῶν ἀπὸ τὴν Κυβέρνηση κατὰ τὸ χειρισμὸ διαφόρων θεμάτων, σὲ ἐθνικὸ καὶ διεθνὲς ἐπίπεδο.

Ἐπίσης ὑπάρχει ἓνα ἄλλο ὄργανο, ἡ Ἐπιτροπὴ ἴσων εὐκαιριῶν, ἡ ὁποία δημιουργήθηκε μὲ τὸ νόμο τοῦ 1975 περὶ

διακριτικής μεταχείρισης λόγω φύλου και ή οποία έχει σάν έργο νά παρακολουθεῖ τήν ἐφαρμογή τοῦ νόμου αὐτοῦ, καθώς και τοῦ νόμου περί ἴσης ἀμοιβῆς τοῦ 1970 και ὅταν τῆς ζητεῖται ἡ τό κρίνει ἀπαραίτητο νά ὑποβάλλει στήν Κυβέρνηση προτάσεις γιά τροποποιήσεις αὐτῶν τῶν νόμων.

Στήν Ὀλλανδία ἀπό τό 1974 λειτουργεῖ μία Ἐθνική Ἐπιτροπή γιά τή χειραφέτηση τῶν γυναικῶν ἡ ὅποια ἀσκεῖ συμβουλευτικό ρόλο στήν Κυβέρνηση. Τό 1977 δημιουργήθηκε μία διῦπαρτυργική ἐπιτροπή γιά τήν ἀσκηση πολιτικῆς ὡς πρὸς τήν χειραφέτηση τῶν γυναικῶν. Τό ἴδιο ἔτος διορίσθηκε κι' ἕνας Ὑφυπουργός γιά τήν προώθηση και εἰδικότερα τό συντονισμό τῆς κυβερνητικῆς πολιτικῆς ὡς πρὸς τά ἀνωτέρω θέματα.

Ἀπό τό Νοέμβριο τοῦ 1978, ὁ Ὑφυπουργός αὐτός ὑποβοηθεῖται στό ἔργο του ἀπό μία Γραμματεία, ἡ ὅποια ἀποτελεῖ τμήμα τοῦ Ὑπουργείου Πολιτισμοῦ, Ἐλευθέρου Χρόνου και Κοινωνικῆς Πολιτικῆς.

II. Θά ἀναφερθοῦμε τώρα εἰδικότερα στή διασφάλιση τῆς νομικῆς ἰσότητος τῶν γυναικῶν, ἡ ὅποια ἀποτελεῖ βασική λειτουργία τῶν ἀνωτέρω μηχανισμῶν σέ ὄλες σχεδόν τίς Εὐρωπαϊκές χῶρες. Σέ ὀρισμένες χῶρες τῆ λειτουργία αὐτή ἐπωμιζεται ἀποκλειστικά ἕνας και μόνο μηχανισμός.

Ὁ ρόλος τῶν μηχανισμῶν γιά τή διασφάλιση τῆς νομικῆς ἰσότητος τῶν γυναικῶν συνήθως συνίσταται στή διεξαγωγή ἐρευνῶν γιά ὑποθέσεις ὅπου διατυπώνεται κατηγορία γιά διακριτική μεταχείριση λόγω φύλου, εἴτε ὕστερα ἀπό αἴτηση μεμονομένων ἀτόμων εἴτε αὐτεπαγγέλτως.

Ἐπίσης οἱ μηχανισμοί αὐτοί μποροῦν νά ἐπιληφθοῦν ἀτομικῶν ὑποθέσεων διακριτικῆς μεταχείρισης λόγω φύλου μέ σκοπό τή μεσολάβηση, τό φιλικό διακανονισμό ἢ τή συνδιαλλαγή μεταξύ τῶν ἐνδιαφερομένων μερῶν. Μποροῦν ἐπίσης νά ὑποβάλλουν ἀτομικές ὑποθέσεις διακριτικῆς μεταχείρισης ἐνώπιον τῶν δικαστηρίων ἢ νά ὑποβοηθήσουν ἄτομα ἢ ὀμάδες νά ὑποβάλλουν τέτοιες ὑποθέσεις ἐνώπιον τῶν δικαστηρίων.

Ρόλος τῶν ἀνωτέρω μηχανισμῶν εἶναι και ἡ ὑποβολή γνωματεύσεων σχετικά μέ τή συμφωνία ἢ μή μέ τήν ἀρχή τῆς ἰσότητος τῶν φύλων, πρακτικῶν, κανονισμῶν και νομοθεσίας, ὅπως και ἡ ἐπεξεργασία προτάσεων γιά νέα νομοθεσία. Σέ ὀρισμένες χῶρες οἱ μηχανισμοί αὐτοί ἔχουν τήν ἐξουσία νά ἐπιβάλλουν διορθωτικά ἢ κυρωτικά μέτρα σέ περιπτώσεις διακριτικῆς μεταχείρισης τῶν γυναικῶν.

Θά ἀναφερθοῦμε σέ ὀρισμένα παραδείγματα λειτουργίας τῶν μηχανισμῶν αὐτῶν:

Στή Σουηδία ὁ νόμος τοῦ 1980 περί ἴσης μεταχείρισης ἀντρῶν και γυναικῶν στόν τομέα τῆς ἐργασίας ἀναφέρεται στά ἴσα δικαιώματα ἀντρῶν και γυναικῶν σχετικά μέ τίς

συνθηκές ἐργασίας, ἀλλά και τίς εὐκαιρίες γιά ἐπαγγελματική ἐξέλιξη.

Ὁ Νόμος καλύπτει ὄλων τῶν εἰδῶν τίς ἐργασίες, τόσο στόν ἰδιωτικό, ὅσο και στό δημόσιο τομέα. Πολλές ἀπό τίς διατάξεις τοῦ νόμου ἀναφέρονται και στήν κατηγορία αὐτῶν πού ζητοῦν νά βροῦν ἐργασία.

Ὁ νόμος ἀποτελεῖται ἀπό δύο τμήματα. Τό ἕνα ἀναφέρεται σέ κανόνες γιά τήν ἀπαγόρευση τῶν διακρίσεων λόγω φύλου, ἐνῶ τό ἄλλο σέ μέτρα γιά τήν προώθηση τῆς ἰσότητος στόν τομέα τῆς ἐργασίας. Τό πρῶτο τμήμα ἀναφέρεται εἰδικότερα στήν κατάργηση τῶν διακρίσεων στίς προσλήψεις, στίς προαγωγές, στήν ἐπιμόρφωση, στίς ἀμοιβές, στήν κατανομή τῶν θέσεων ἐργασίας, στίς ἀπολύσεις.

Ἐξαιρέσεις μποροῦν νά γίνουν ὑπό τή μορφή μιᾶς εὐνοϊκῆς μεταχείρισης τοῦ ὄχι ἐπαρκῶς ἀντιπροσωπευμένου φύλου (ἀντρικοῦ ἢ γυναικειοῦ) σέ κάποια ἐργασία.

Αὐτό σημαίνει ὅτι ὁ ἐργοδότης μπορεῖ νά προτιμήσει ἕνα ἄτομο τοῦ μή ἐπαρκῶς ἀντιπροσωπευμένου φύλου μέ κατώτερα προσόντα ἀπ' ὅ,τι ἕνα ἄτομο τοῦ ἀντίθετου φύλου, ὑπό τήν προϋπόθεση ὅτι αὐτή ἡ ἐπιλογή ἀποτελεῖ μέρος μιᾶς συνειδητῆς προσπάθειας γιά τήν προώθηση τῆς ἰσότητος.

Ὅσον ἀφορᾷ τά μέτρα πού θά πρέπει νά λάβουν οἱ ἐργοδότες σ' αὐτή τήν προσπάθεια ἀναφέρουμε ἐνδεικτικῶς ὀρισμένα:

Ὁ ἐργοδότης θά πρέπει νά καταβάλλει προσπάθεια ὥστε τόσο τό περιβάλλον τῆς ἐργασίας, ὅσο και ἡ ὀργάνωση τῆς ἐργασίας νά προσαρμοστοῦν ἔτσι ὥστε νά μποροῦν νά ἐργάζονται σ' αὐτούς τοὺς τόπους ἄντρες και γυναῖκες. Ὁ ἐργοδότης θά πρέπει νά διασφαλίζει ὅτι οἱ ὑποψήφιοι γιά τίς κενές θέσεις ἐργασίας θά εἶναι τόσο ἄντρες, ὅσο και γυναῖκες. Ὁ ἐργοδότης θά πρέπει μέ ἐπιμόρφωση και ἄλλου εἶδους μέσα νά διασφαλίζει μία ἰσότιμη κατανομή τῶν φύλων σέ διαφορετικοῦ εἶδους ἐργασίες και κατηγορίες ἐργαζομένων (τουλάχιστον 40% ἀπό κάθε φύλο).

Ὑπεύθυνος γιά τή συμμόρφωση μέ τό νόμο αὐτό εἶναι ἕνας Ombudsman.

Ὁ Ombudsman μπορεῖ νά ἐπιληφθεῖ ἀτομικῶν ὑποθέσεων διακριτικῆς μεταχείρισης μέ σκοπό τή μεσολάβηση, τό φιλικό διακανονισμό ἢ τή συνδιαλλαγή μεταξύ τῶν ἐνδιαφερομένων μερῶν. Ἐάν οἱ προσπάθειες αὐτές ἀποτύχουν, μπορεῖ νά ὑποβάλλει ἀτομικές ὑποθέσεις διακριτικῆς μεταχείρισης ἐνώπιον τῶν δικαστηρίων ἢ νά ὑποβοηθήσει ἄτομα ἢ ὀμάδες νά ὑποβάλλουν τέτοιες ὑποθέσεις ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου.

Ὁ Ombudsman εἶναι ἐπίσης ὑπεύθυνος γιά τήν πληροφόρηση τῆς κοινῆς γνώμης και γιά λήψη μέτρων πού συμβάλλουν στήν προώθηση τῆς ἰσότητος.

Γιά τή λήψη κυρωτικῶν ἢ ἐπανορθωτικῶν μέτρων

Τό Συμβούλιο τῆς Εὐρώπης καί τό Γυναικεῖο Κίνημα

(Συνέχεια ἀπό τή σελίδα 12)

ὑπεύθυνη εἶναι ἡ ἐπιτροπή ἰσότητας εὐκαιριῶν, ἡ ὁποία διορίζεται ἀπό τήν κυβέρνηση, ἔχει πρόεδρο ἕναν ἐμπειροδικαστικό καί ἀποτελεῖται ἀπό μέλη μέ καλή γνώση τῆς ἀγορᾶς ἐργασίας, ὅπως καί ἀπό ἀντιπροσώπους τῶν βασικῶν ὀργανώσεων πού λειτουργοῦν στά πλαίσια τῆς ἀγορᾶς ἐργασίας.

Στήν Ἀγγλία ἡ ἐπιτροπή ἰσότητας εὐκαιριῶν ἡ ὁποία δημιουργήθηκε μέ τό νόμο τοῦ 1975 σχετικά μέ τίς διακρίσεις λόγω φύλου, ἔχει τήν ἐξουσία νά βοηθάει ἰδιῶτες νά ἐγείρουν ἀγωγές γιά διακριτική μεταχείριση ἐνώπιον ἐργατικῶν ἢ πολιτικῶν δικαστηρίων. Ἡ ἐπιτροπή ἔχει τήν ἐξουσία νά προβαίνει σέ ἀνακρίσεις καί νά δημοσιεύει κατά νόμο ἐκτελεστές ἀπφάσεις ἀπαγορευτικές τῶν διακρίσεων.

Ὁ νόμος τοῦ 1975 ἐφαρμόζεται σέ περιπτώσεις διακριτικῆς μεταχείρισης στόν τομέα τῆς ἐργασίας, τῆς ἐκπαίδευσης καί τῆς παροχῆς ἀγαθῶν καί ὑπηρεσιῶν.

Στήν Ἰρλανδία ἡ ἐπιτροπή ἰσότητας στήν ἐργασία ἡ ὁποία δημιουργήθηκε μέ τό νόμο τοῦ 1977, μπορεῖ νά

προβεῖ σέ ἐπίσημη ἀνάκριση σέ περιπτώσεις διακρίσεων πού ἀφοροῦν τήν ἐργασία, μπορεῖ νά δημοσιεύσει γνωστοποιήσεις μέ τίς ὁποῖες ζητεῖται ἡ παύση τῆς μεταχείρισης αὐτῆς καί τέλος νά ζητήσῃ τήν ἐκδοση ἀπόφασης τοῦ ἀνώτατου Δικαστηρίου ἂν οἱ διακρίσεις συνεχίζονται.

Τέλος, θ' ἀναφερθοῦμε στήν περίπτωση μιᾶς χώρας ὅπου ὁ μηχανισμός γιά τή διασφάλιση τῆς νομικῆς ἰσότητας τῶν γυναικῶν ἔχει περιορισμένες ἐξουσίες.

Στήν Αὐστρία ἡ ἐπιτροπή ἰσοτιμίας ἡ ὁποία ἐξαρτᾶται ἀπό τό Ὑπουργεῖο Κοινωνικῶν Ὑπηρεσιῶν καί ἡ ὁποία δημιουργήθηκε μέ τό νόμο τοῦ 1979 περί ἴσης μεταχείρισης στόν τομέα τῆς ἐργασίας μπορεῖ ἐάν πιστοποιήσει διακριτική μεταχείριση στόν τομέα αὐτό νά καλέσῃ τόν ἐργοδότη νά θέσῃ τέρμα σ' αὐτές τίς διακρίσεις.

Ἐάν αὐτή ἡ πρόσκληση δέν εἰσακουσθεῖ, οἱ ἐπαγγελματικές ὀργανώσεις μποροῦν νά ἐγείρουν ἀγωγή ἐνώπιον τῶν ἐργατικῶν δικαστηρίων.